

O EKOLOGII EKUMENICZNIE.
APEL KOŚCIOŁÓW W POLSCE O OCHRONĘ STWORZENIA
Lublin, 23 stycznia 2013

Problemy związane z postępującą degradacją środowiska naturalnego będącego przestrzenią życia człowieka stały się w ostatnim czasie także przedmiotem refleksji naukowej. Podejmują ją nie tylko przedstawiciele nauk przyrodniczych, lecz również filozofowie i teologowie, zwłaszcza teologowie moralisci. Doniosłość tej kwestii sprawiła, że została ona włączona do nauczania Kościoła. Owocem zaś współpracy ekumenicznej Kościołów chrześcijańskich w Polsce jest podpisany 16 stycznia 2013 roku *Apel Kościołów w Polsce o ochronę stworzenia*. Stał się on inspiracją dla zorganizowanej w ramach Tygodnia Modlitwy o Jedność Chrześcijan przez Instytut Ekumeniczny KUL konferencji *O ekologii ekumenicznie. Apel Kościołów w Polsce o ochronę stworzenia*.

Symposium zostało otwarte przez ks. dr. hab. Marka Chmielewskiego, prof. KUL-u, który wskazał na znaczenie zagadnienia i jego doniosłość społeczną, teologiczną oraz duchową. Uzasadnił także potrzebę naukowej refleksji nad tym problemem, aby uniknąć wynaturzeń, które związane są m.in. z rozpowszechnioną w USA tzw. duchowością stworzenia.

Wprowadzenia merytorycznego do konferencji dokonał ks. dr Sławomir Pawłowski SAC. Przybliżył on historię ekumenicznej refleksji nad zagadnieniami ekologicznymi. Sięga ona *Karty Ekumenicznej*, której jeden z rozdziałów wzywa do ochrony stworzenia. W 2006 roku zaproponowano natomiast, by wspólnie świętować dzieło stworzenia, a datę tych obchodów postanowiono wyznaczyć między 1 września (prawosławnym początkiem roku liturgicznego i świętem stworzenia) a 4 października (wspomnieniem św. Franciszka z Asyżu). Prelegent przybliżył także treść apelu, który przedstawiciele Kościołów skierowali do wiernych.

Pierwszy wykład wygłoszony został przez ks. dr. hab. Marka Uglorza. Nosił tytuł „*Człowiek duchowy w przestrzeni i czasie codzienności*” – *duchowość ekologiczna*. Prelegent wskazał, że człowiek na ziemi nie jest do końca zdomowiony. Dopiero Bóg sprawia, że jest on bytem duchowym, a dokonuje się to przez Eucharystię i miłość. W Eucharystię włączona jest sfera ekologiczna, która należy do religijnego oddawania chwały Bogu. Miłość zaś oznacza troskę o szeroko pojęty dom. Wynika więc z tego, że ekologia winna być powiązana z ekonomią i ekumenizmem. Wszystkie bowiem trzy dziedziny troszczą się o środowisko życia człowieka. Taki związek jest w stanie zapewnić ludzkości integralny rozwój. Wykładowca ukazał także znaczenie wstrzemięźliwości, która jest jednym z owoców Ducha Świętego i powinna wynikać z empatii wobec świata przyrody, w tym przede wszystkim wobec zwierząt. Wstrzemięźliwe życie może stać się alternatywą życia etycznego.

Kolejny wykład *Problemy ekologiczne świata w perspektywie ekumenicznego Apelu Kościołów i nauki społecznej Kościoła katolickiego* wygłosił o. dr Stanisław Jaromi OFM Conv. Dokonał on charakterystyki problemów ekologicznych współczesnego

świata, które są związane z przeobrażeniami w rolnictwie, zmianami klimatycznymi, zagładą lasów, zanikiem bioróżnorodności, łowiectwem i skażeniem powodowanym przez produkcję odpadów. Został także ukazany wkład katolickiej nauki społecznej, która zakłada, że równowaga ekologiczna wymaga rozwiązania strukturalnych form ubóstwa. Konieczna jest wspólna troska o *oikos*, *polis* i *oikumene*. Człowiek winien trwać w harmonii z przyrodą, drugim człowiekiem i z Bogiem jako Panem świata. Nauka Kościoła przynosi także szereg idei. Należą do nich szacunek dla życia rozciągającego się na wszystkie stworzenia, troska o dobro wspólne, opcja na rzecz ubogich, autentyczny rozwój szanujący ludzką godność i granice fizyczne oraz dialog dla cywilizacji miłości. Ostatnia część była refleksją nad *Apelem Kościołów*. Prelegent docenił doniosłość dokumentu. Postawił jednak szereg zarzutów, które dotyczą niejasnych sformułowań oraz obecności wyrażen zarówno technicznych, jak i potocznych czy metaforycznych. Brakuje także odniesienia do istotnych problemów ekologicznych takich, jak: ochrona bioróżnorodności i najcenniejszych form przyrody, zmiany klimatyczne i skutki marnotrawnego sposobu życia. Cenne byłoby także położenie większego nacisku na kwestie moralne i duchowe.

Ostatni wykład wygłosiła mgr Irena Saszko, która podjęła temat „*Wtedy wilk zamieszka wraz z barankiem*” (Iz 11,6). *Integralność stworzenia według teologii prawosławnej*. Wskazała, że kryzys ekologiczny oznacza kryzys integralności stworzenia. Pomocą w jego przezwyciężeniu może być dynamicznie rozwijająca się refleksja biblijna i teologiczna na temat stworzenia. Niezwykle cennym walorem wykładu było ukazanie liturgii bizantyjskiej, która poprzez swoje liczne błogosławieństwa ustawia świat w pierwotnej relacji do Boga i człowieka będącego obrazem Stwórcy. Człowiek w misterium Eucharystii okazuje wdzięczność za świat, co wyrażają ofiarowane przez niego chleb i wino, które dla współczesnych są niestety znakiem nieczytelnym. Wykład zakończył się ukazaniem sylwetek świętych prawosławnych, którzy w swoich naukach propagowali właściwy stosunek do środowiska naturalnego. Byli to m.in.: Serafin z Sarowa, Sergiusz z Radoneża oraz Sylwan z góry Athos.

Dopełnieniem konferencji było świadectwo o prof. dr. hab. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego, który jest jednym z inicjatorów *Apelu*, na temat kulis pracy nad tekstem przesłania oraz dyskusja, w której podjęto m.in. nieuwzględnione w dokumencie współczesne problemy związane np. z wydobyciem gazu łupkowego.

Spotkanie poświęcone nowo wydanemu dokumentowi było szansą przybliżenia szerszej grupie jego przesłania. Podjęta refleksja teologiczna dotyczyła jednego z najważniejszych problemów, przed którymi stoi świat. Dobrze stało się więc, że Kościół Rzymskokatolicki i wspólnoty zrzeszone w Polskiej Radzie Ekumenicznej wydały wspólne oświadczenia, a teologowie podjęli nad nim refleksję.